

**Eseménysor április 23-a délután 14 és 15 óra között
Baracskai Református Temető**

**14:00-14:20 Tóthné dr. Kolombán Ottilia, alpolgármester és
műsorvezető, köszöntő szavai és koszorúzás**

**Kedves mindnyájan! Kedves baracskaiak és kedves
vendégeink!**

Most pedig kérném szépen a hála és emlékezés koszorúinak elhelyezését a síron, miközben gyönyörködünk községünk büszkesége, Szabó Anna, hárfajátékában valamint a baracskai Bello Sonos Női Kamarakórus énekében Ragóné Nagy Ágnes vezényletével. Közösen adják elő Az Úr jósága című taizé-i ökumenikus dalt.

Elsőként a Magyar Unitárius Egyház nevében főtisztelendő Kriza János püspöki helynök úr koszorúz.

Baracska Község Önkormányzata nevében Szőlősy Béla Attila polgármester úr koszorúz.

A Nemzeti Örökség Intézetének nevében Kósa-Grimm András Kristóf osztályvezető úr koszorúz.

A Baracskai Református Egyházközség nevében nagytiszteletű Bottyánné Horváth Evelin lelkipásztor asszony koszorúz.

A Baracskai Katolikus Egyházközség nevében tisztelendő Récsi Norbert István plébános atya koszorúz.

A baracskai Perczelné Kozma Flóra Értéktörző Kör nevében Mátyás Mária Melinda, a kör elnöke, koszorúz.

A baracskai Kozma Ferenc Általános Iskola nevében Schaffer Ferencné intézményvezető asszony koszorúz.

A baracskai Bóbita Óvoda nevében Némethné Keszthelyi Andrea intézményvezető asszony koszorúz.

A baracskai Erdélyi Közösség nevében.....koszorúz.

Végül bárki más is helyezhet el koszorút vagy virágot a síron.

XX

Mielőtt felkérném Kósa-Grimm András Kristóf urat, a Nemzeti Örökség Intézete Nemzeti Emlékezet Osztályának vezetőjét, köszöntőbeszédének megtartására, szeretném elmondani, hogy a mai jeles esemény kiinduló pontja egy két és fél év előtti találkozó volt itt Baracskán Szőlősy Béla Attila polgármesterünk, Kárpát-hegyi Józsefné akkori iskolaigazgató, Bottyánné Horváth Evelin lelkipásztor, Kovács Péter-Károly Kozma-leszármazott, Chehadé-Boér

Judit presbiter és jómagam között. Ezt követően indult el az együttműködés, melynek eredményeképpen sor került az eddig méltatlanul elhanyagolt síremlék teljes felújítására. Hallgassuk meg, milyen megfontolások alapján hozta meg ezt a számunkra rendkívül örvendetes döntést a Nemzeti Örökség Intézete. Átadom a szót a képviselőjében megjelent osztályvezető úrnak.

Kósa-Grimm András Kristóf köszöntőbeszéde:

Tisztelt Polgármester Úr!
Tisztelt Alpolgármester Asszony!
Tisztelt Püspöki Helynök Úr!
Tisztelt Lelkész Úr!
Tisztelt Emlékező Közönség!

A Nemzeti Örökség Intézetében kiemelt célkitűzésünk, hogy múltunk jelentős alakjait és eseményeit megismerjük és megismertessük a jövő generációival is. Minden ránk bízott épített kulturális örökség gondozásánál, feladataink elvégzésénél, minden újonnan elindított projektünknel ez a cél lebeg a szemünk előtt. A Miniszterelnökség háttérintézményeként működő Nemzeti Örökség Intézetének kiemelt küldetése a nemzeti emlékezet ápolása, elsősorban megemlékezések, művészeti programok, konferenciák, előadások, tematikus séták szervezése, illetve kiadványok készítése által. Ahogy küldetésnyilatkozatunkban is megfogalmaztuk: *„Küldetésünk a magyar történelmi és kulturális örökség méltó megőrzése, továbbadása és a tiszteletteljes emlékezet gyakorlása, mert az erős Magyarország záloga a mélyen gyökerező nemzeti identitás. Meggyőződésünk, hogy a nemzetállamokra épülő, egységes Európában hazánk jövője a nemzeti összetartozásban gondolkodó, szilárd magyarságtudatú fiatal generációk felelős nevelésén alapul, amelynek szolgálatát stratégiai feladatunknak tekintjük.*

Tisztelt Emlékező Közönség!

A magyar nemzet számára maradandót alkotó személyek temetkezési helyének védelmére született meg az úgynevezett Nemzeti Sírkert, amely immár több, mint 6200 sírt számlál országshoz. A nemzeti sírkertbe sorolással jogi védelmet nyerő sírokat nem lehet felszámolni, felettük a rendelkezési jogot az Intézetünk gyakorolja: nyilvántartást vezet a védett sírokról, felméri az állapotukat és amennyiben indokolt, illetve az ott nyugvó személlyel kapcsolatban fontos évforduló következik, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság döntése alapján felújítja vagy rendbe teszi azokat. Így született újjá többek között Erkel Ferenc síremléke a Fiumei úti sírkertben, Kazinczy Ferenc síremléke Széphalmon, Kölcsey Ferenc síremléke Szatmárcsekén vagy Benczúr Gyula síremléke Benczúrfalván. És így újult meg idén márciusban Fejérpataky László, a Magyar Nemzeti Múzeum egykori kiváló főigazgatójának sírhelye a közeli iváncsai római katolikus temetőben, valamint így kapott új síremléket közel hét és félmillió forintból most Perczelné Kozma Flóra is. A Nemzeti Örökség Intézetének fontos célja az, hogy a hozzá hasonló személyek ne csak a helyi közösségek számára legyenek ismertek, hanem minden magyar tudomást szerezzen arról, hogy itt, Baracskán született a hazai unitárius egyház egyik jelentős alakja, a női emancipáció békés, de elkötelezett képviselője, akinek önfeláldozó élete példaként szolgál a ma élők és a jövő generációi számára is!

Tisztelt Emlékező Közönség!

Ezért indítottuk tavaly útjára az úgynevezett okos parcellakövek telepítését. Az itteni parcellakő elhelyezésével most már országosan 20 ilyen jelzőkővet találni szerte a temetőben kezdve Sümegtől, Székesfehérváron, Nyíregyházán át a főváros jelentősebb temetőiig. Mostantól, aki itt, a baracskai református temetőben jár, ahol a nemzeti sírkert részeként hét védett sír is található, és telefonja segítségével beolvassa a QR-kódot, akkor megismerkedhetnek az ebben a temetőben található védett sírokban nyugvók élettörténetével is.

Tisztelt Emlékezők!

Gárdonyi Géza így ír a magyarságról: „A magyarság nem kalapdész, hanem a szíve mélyében viseli a magyar, mint tenger csigája a gyöngyét. A magyarságunk érzése mélyen bent ég bennünk, hogy szinte magunk sem tudunk róla, mint a tűzhányó hegyek, amelyek hideg kőhegyek, de egyszer megmordulnak.” Az okos parcellakövek bár méretüket tekintve nem nagyok, nem kőhegyek, de annál nagyobb a jelentőségük: szerényen hirdetik hazánk legnagyobbjait. A legnagyobbakat, mely kőhegyekre viszont magyarságunk egyszer bizonyosan „megmordul”.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

XX

Hangozzon most el a baracskai Kozma Ferenc Általános Iskola két hetedikes növendékének, Hulika Annának és Tárczy Milánnak, előadásában egy alkalomhoz illő vers és egy Kozma Flóra-idézet, majd az Itt vagyok most, jó Uram című ének a baracskai Fehér Rózsa Dalkör előadásában

Milán:

Boér Judit: Flóra nagyasszony képzelt sírfelirata

Felekezeted büszkesége,
Lelkek jólelkű őrizője!
Ódát érdemelnek tetteid,
Reményt virágoznak szavaid.
Asszonyok boldog Nagyasszonya!

Anna:

„Arra határoztam fiatal asszony koromban magamat, hogy vallásra és zenére magam fogom oktatni gyermekeimet. Ez a két fogalom nálam mindig csodálatosan, naivul össze volt olvadva egymással, és ma sem tudom azokat sehogy sem különválasztani.”

XX

14:20–14:35 Otilia bevezetője:

Megilletődötten állunk e koszorúkkal, virágokkal borított síremlék előtt, melynek csodálatos megújulását annak egyik lakója érdemeinek köszönhetjük. Teljes nevén bonyhádi Perczel Ferencné leveldi Kozma Flóra, közismert nevén Perczelné Kozma Flóra, rövidítve PKF, tisztelőinek Flóra nagyasszony, rokonainak, barátainak a mi Flóránk, aki nevében is hordozza a növényzet, virág jelentést, a maga idejében, a 19. és 20. század fordulóján, igen jelentős és sokoldalú közéleti tevékenységet fejtett ki választott unitárius egyházában és az egész akkori magyar társadalomban, miközben négygyermekes anyaként családi kötelezettségeinek is maximálisan eleget tett. Ennyi feladat ellátásához természetesen szüksége volt némi kisegítő személyzetre, egy őt mindenben hűségesen és következetesen támogató férjre és egy nyitott, befogadó, együttműködő közegre. Sokat utazott, de életének nagy részét Baracskán és Budapesten töltötte. Egyik közeli ismerőse így jellemezte őt:

„Szereti a szabad természetet, s a fővárosi »édes otthont« szívesen cseréli fel a baracskai ősi udvarházzal, hol egy terebély fa jelzi az évet, melyben született. Innen látogat ki a temetőbe, édesapja, országos hírű Kozma Ferencz sírjához, mint hálás gyermek s lelkes honleány. ”

A természet szépségét és mulandóságát, a szeretet halált is legyőző erejét, az Isten igéjének örök érvényét hirdetik a rövidesen elhangzó énekek, verssorok, elmélkedések.

Először daloljuk el közösen a „Minden test, fű s minden szépsége..” című, Ézsaiás próféta szavait feldolgozó, unitárius éneket Tarnai Nóra vezényletével. Utána hallgassunk meg egy verset és egy Flóra-idézetet Milán és Anna előadásában, majd zárjuk a sort Johann Sebastian Bach szeretetstrófával bővített Parasztkantátájával a

Budapesti Unitárius Kamarakórus előadásában Tarnai Nóra vezényletével.

Közös ének:

„Minden test, fű s minden szépsége, mint a mezők füve.
Megszárad és lehang, ha ráfú az Úrnak a szele.
Elhang a virág, elmegy minden: a szép, a jó, a nagy.
Az élő Istennek beszédje megáll és megmarad.”

Milán: Boér Judit: PKF tűzliliom

Láng égett e liliomban,
soha ki nem alvó,
melegítő, lelkesítő,
örömet árasztó.

A liliom egyszer elhang,
a láng örökkön ég,
perzselő szellő röpíti,
szikrapordús a lég.

A végtelen térben virul
a sok csillagvirág,
lángol a liliommező,
csupa fény a világ.

Anna: „A mások iránti szeretetnek halálunkat is túlélő érzete biztosítja számunkra az örök létezését”

XX

Most pedig felkérem Mátyás Mária Melinda, óvodapedagógust, a frissen alakult Perczelné Kozma Flóra Értéktörző Kör vezetőjét, köszöntőbeszédének megtartására! Utána meghallgatjuk A kegyelmed köszönöm

Neked című éneket a baracskai Fehér Rózsa Dalkör előadásában.

Mátyás Mária Melinda köszöntőbeszéde:

14 éve élek Baracskán, a helyi óvodában dolgozom óvodapedagógusként, jelenleg negyedik kislányommal vagyok otthon gyermeknevelésin. Úgy gondolom, egyik legnagyobb feladatom, hogy a lányaim nevelése és a munkám során is a gyermekeknek gyökereket és szárnyakat adjak. Mint ahogy egy ismeretlen költő is mondja, "a gyökerek nem látszanak, de azok tartják a fát". Hiteles értékeket akkor tudok közvetíteni a gyermekeknek, ha elsősorban én magam megismerem Baracska múltját, történelmét és az értékeit.

Önképzésem során többször találkoztam a Kozma Flóra névvel, de valahogy mindig átsiklottam fölötte. Ez év januárjában egy beszélgetés során valami kíváncsiság megmozdult bennem, és elkezdtem megismerkedni Flóra asszony életével, munkásságával. Napjainkban is több mindenhez tudunk kapcsolódni, amit Perczelné Kozma Flóra hagyatéku hagyott ránk. Úgy gondolom, hogy cselekedetei, tettei példamutatóak a ma emberének is. "Ferenc pápa szavaival élve Perczelné Kozma Flóra egy hétköznapi, világi szent volt, amilyenekből szerényen meghúzódva és végezve a dolgukat ma is sok él közöttünk, és akiknek köszönhetően világunk folyamatosan halad tervezett, örömteli végcélja felé."

Doktornéni ötletelésére és felkérésére, elhatároztam, hogy összefogom Baracskán mindazokat a hölgyeket, akiknek fontos az értelmi és lelki gyarapodás, a helyi értékek megismerése és megóvása, valamint a szolgálatkészség. Hiszen sokszor mindennél többet ér egy jó szó, egy gesztus, egy megmozdulás és az egymásra figyelés. Örömmre ebben az anyagi, felgyorsult világban többen éreznek indíttatást, hogy egy ilyen női közösséghez tartozzanak.

Így alakult meg a Perczelné Kozma Flóra Értéktörző Kör. Büszkén viseljük Flóra asszony nevét, és alázattal, bizakodóan tervezzük meg feladatainkat a jövőben. Ezzel az Értéktörző Körrel

tisztelgünk munkássága előtt és a Gondviselő segítségével igyekszünk szolgálatkészségben fáradhatatlanok lenni.

**PERCZELNÉ
KOZMA FLÓRA
ÉRTEKKÖRZŐ KÖR**

*Februárban megalakult a
Perczelné Kozma Flóra
Értékkörző Kör.*

Flóra asszony
Kozma Ferenc lánya,
unitárius apostol volt.

Célunk, hogy megismerjük és megismertessük Flóra asszony eszmei munkásságát, aki itt nyugszik a baracska temetőben. Az ő nyomdokaiba lépve feladatunknak érezzük a magukra maradt idősök és betegek látogatását, mentális támogatását. Vállaljuk a temető kiemelkedő jelentőségű sírhelyeinek gondozását. Ökumenikus szemlélettel karitatív szolgálatokat tervezünk. Havonta egy alkalommal beszélgető kört tartunk, ahol a feladatainkat is átbeszéljük.

**AZ ELSŐ ALKALOM
IDŐPONTJA ÉS
HELYSZÍNE:
MÁRCIUS 10. 18:30,
FALUHÁZ.**

*Szeretettel várók minden lelkes és elhivatott
hölgyet, aki azonosulni tud céljainkkal!*

MÁTYÁS MÁRIA MELINDA
ÓVODAPÉDAGÓGUS
PERCZELNÉ KOZMA FLÓRA ÉRTEKKÖRZŐ KÖR VEZETŐJE

XX

14:35–15:00 Felkérem Chehadé-Boér Juditot, a budapesti Bartók Béla Unitárius Egyházközség presbiterét, köszöntőbeszédének megtartására! Utána, annak tartalmához kapcsolódva, meghallgatjuk Perczel Flóra édesanyja haláláról írt versét Nyiredy Juditnak, a Bartók Béla Gyülekezet oszlopos tagjának, tolmácsolásában. Ezt követően pedig felcsendül a Mindenható Fővalóság című unitárius ének a Budapesti Unitárius Kamarakórus előadásában Tarnai Nóra feldolgozásában és vezényletével.

Chehadé-Boér Judit köszöntőbeszéde:

Unitárius üdvözlettel élve, Isten áldja felújított síremlék avató -
átadó ünnepségünk résztvevőit Baracskáról és Budapestről!
Mai jelmondatunk a következő: A kitartás, az együttműködés, az
egymásra figyelés, a folyamatos munkálkodás ki-ki a maga
területén egy közös cél érdekében előbb-utóbb meghozza
gyümölcsét. Ezt példázza a jelen síremlék viszontagságos

története is. Ezen a helyen, ahol most állunk, és amely az évtizedek, lassan évszázadok során egy egész, kiterjedt család temetkezőhelyévé vált, először az ősokeket földelték el, egyszerű hagyományos fejfával jelezve nyughelyüket. Ők voltak a baracskai őslakos Domokos Imre (1787-1853) és Szüts Eszter (1798-1869). Közvetlenül mellettük nyugszik egyszem unokájuk és családja, az unitárius egyház és az unitárius lelkiesség, szellemiség szolgálatában, terjesztésében elévülhetetlen érdemeket szerzett, halálakor az egész magyar társadalom által megkönnyezett Perczelné Kozma Flóra, mai ünnepségünk központi figurája. Az ünnepelt 1864. június 22-én látta meg a napvilágot itt Baracskán, Kozma Ferenc betelepült, beházasodott birtokos és a helybéli Domokos Judith egyetlen gyermekeként. Keresztelőjét ugyanezen év június 30-án tartották a baracskai református templomban, és a keresztségben a Flóra Lujza Judit nevet kapta. A keresztelési szertartást Szalay Sándor lelkész végezte, aki a családi kúriában lakott egészen 1870-ben bekövetkezett haláláig. Így hát a kis Flórát egészen közelről ismerhette és oktathatta a hitre annak hatéves koráig. Nem véletlen tehát, hogy őt is a család közelében temették el.

A kisenemesi család ősi fészke mindvégig, az utolsó gyermektelen leszármazott, Perczel Olga 1964-ben bekövetkezett haláláig, Baracskán volt, a kataszteri térkép szerinti 15. szám alatti, időközben eltűnt, kisebb házban, valamint a 14. szám alatti, ma is álló, de a nyolcvanas években sajnálatos módon magánkézbe adott, így emlékhelyként nem látogatható, főkúriában. Mindezen kiegészítő információkért köszönetet mondok a baracskai illetőségű Somay Nándor művészettörténész hallgatónak és helytörténésznek. Ünnepségünk után ő fogja bemutatni e csodaszép temető egyéb nevezetességeit.

A magam részéről elmondhatom, hogy az unitárius egyház budapesti Nagy Ignác utcai könyvtárában és irattárában végzett kutatásaim *során, 2015-ben sikerült egy korabeli fényképre bukkannom, amely a Perczel-Kozma család tagjait, tehát Perczel Ferencet, Kozma Flórát és felnőtt lányukat Perczel Flórát, Mártát, Juditot és Olgát ábrázolja baracskai házuk előtt az 1910-*

es években. Ez a kép látható mai eseményünk Emléklap-Meghívóján is.

Egyébként 2015-ben, Flóra halálának 90. évfordulóján jártunk először Baracskán, amikor egy egész emlékévként részeként októberben Emléknapot tartottunk a helybéli Tavaskert Étteremben, amely azóta bezárt. Nagylelkű és nagy tudású segítőnk, dr. Antal Ida vezetése alatt akkor ismerkedtünk meg a sok neves személyiség hamvait rejtő, történelmi és művészeti értékekben gazdag Baracskai Református Temetővel és a falu egyéb nevezetességeivel. Akkor láttuk először nőegyleti névadónk elhanyagolt sírját, az életveszélyesen megdőlt fekete obeliszkkal, amelynek helyreállítására, felújítására, megfelelő pénzügyi fedezet és szakembergárda hiányában, akkor nem láttunk esélyt. Még a hiányzó nevét sem vésethettük fel egy ingatag sírkőre, egy sérült fedlapra. Azonban, ami akkor még megvalósíthatatlan vágyálomnak tűnt, a körülmények kedvező alakulása folytán kézzelfogható valósággá vált. Ezért hálás köszönettel tartozunk, a Magasságos támogatásán túl, elsősorban a Nemzeti Örökség Intézete elkötelezett vezetőinek és munkatársainak, valamint az egyik Kozma leszármazottnak, Kovács Péter-Károlynak, aki bátorított minket a megkeresésükre. 2020 nyarán nyújtottuk be nyomós érvekkel alátámasztott kérelmünket a Perczelné Kozma Flóra és családja hamvait rejtő kripta védetté nyilvánításának, Nemzeti Sírkertbe sorolásának céljából, és még ez év őszén, október 23-án, teljesült a kérésünk. „A nemzeti sírkertbe sorolással, a magyar nemzet megbecsülését, tiszteletét és köszönetét fejezi ki a sírban nyugvó felé, egyben olyan jogszabályi védettséget biztosít számára, amely megakadályozza a sírhely felszámolását.” Ezt követően, pozitívan reagáltak arra a kérésünkre is, hogy az erősen megrongálódott sírt felvegyék a soron kívül felújítandók listájára. Ezt a vállalásukat 2022. december 20-ára tisztességgel, lelkiismeretesen, kiváló minőségben teljesítették.

2020. szeptember elsején Kovács Péter Károllyal felkerestük a baracskai önkormányzat vezetőit is és az akkori iskolaigazgató asszony valamint a református lelkész nő jelenlétében figyelmükbe ajánlottuk a leveldi Kozma-parcellában nyugvók emlékének az ápolását, sírjaiknak a gondozását. Október 31-én

pedig a Bartók Béla Egyházközség képviselőjében Flóra és családja sírján elhelyeztük az unitárius egyház első hivatalos halottaknapjára koszorúját. Ezt az emlékkoszorút aztán 2021-ben és 2022-ben ismét elhelyeztük a síron. Tavaly kétszer is koszorúztunk, másodszor december 22-én annak öröme, hogy befejeződtek a síremlék felújítási munkálatai. Ezt követően fényképekkel illusztrált – ilyen volt, ilyen lett – köszönőlevelet intéztünk a NÖRI Főigazgatójához és munkatársaihoz. Köszönjük továbbá, hogy Kósa-Grimm András Kristóf, a Nemzeti Emlékezet Osztálya vezetőjének személyében, jelen ünnepségünkön is képviseltetik magukat. Külön köszönet illeti a vendéglátó baracskaiakat, elsősorban Tóthné dr. Kolumbán Ottilia alpolgármester asszonyt, aki oroszánrészt vállalt a mai alkalom előkészítésében, megszervezésében.

Visszatérve az itt található sírok kronológiájához, az ősök nyugalomba helyezése után 23 évvel került sor a következő haláleseményre a családban. 1892-ben hunyt el Flóra apja, idős Kozma Ferenc, bujdosó huszártisztból lett vidéki birtokos majd országos sőt nemzetközi hírvédő lótenyésztő, akinek nevét 100 évvel később felvette a baracskai általános iskola, és sírját minden évben megkoszorúzzák a Falunapon. Felesége, Domokos Judith, 1910-ben követte őt.

Sok kutató nem tudja, hogyan és miért került Baracskára az 1914-ben Budapesten elhunyt és a Kerepesi Temetőben Józan Miklós unitárius esperes későbbi püspök által búcsúztatott, katolikusnak keresztelt bonyhádi Perczel Ferenc koporsója. Ennek kalandos történetét csak az ismerheti meg, akinek kezébe kerül és elolvassa felesége Kozma Flóra egyik legszebb, legmegindítóbb, legszemélyesebb írását, melynek címe A temető filozófiája. Az írást, amely a szeretett férj halálát követő gyászfeldolgozásról szól, íróasztala fiókjának szánta, de végül beletette az 1915-ben megjelent, a háborúban megvakult katonák javára felajánlott, Felolvasások és közlemények II. kötetébe. A könyv ajánlása pedig így szól:

FÉRJEM EMLÉKÉNEK, HÁLATELT SZIVVEL A HŰSÉGES ÉS KÖVETKEZETES TÁMOGATÁSÉRT

Ezt az írást egyébként receptre felírva orvosságként javasolnám minden gyászoló embernek.

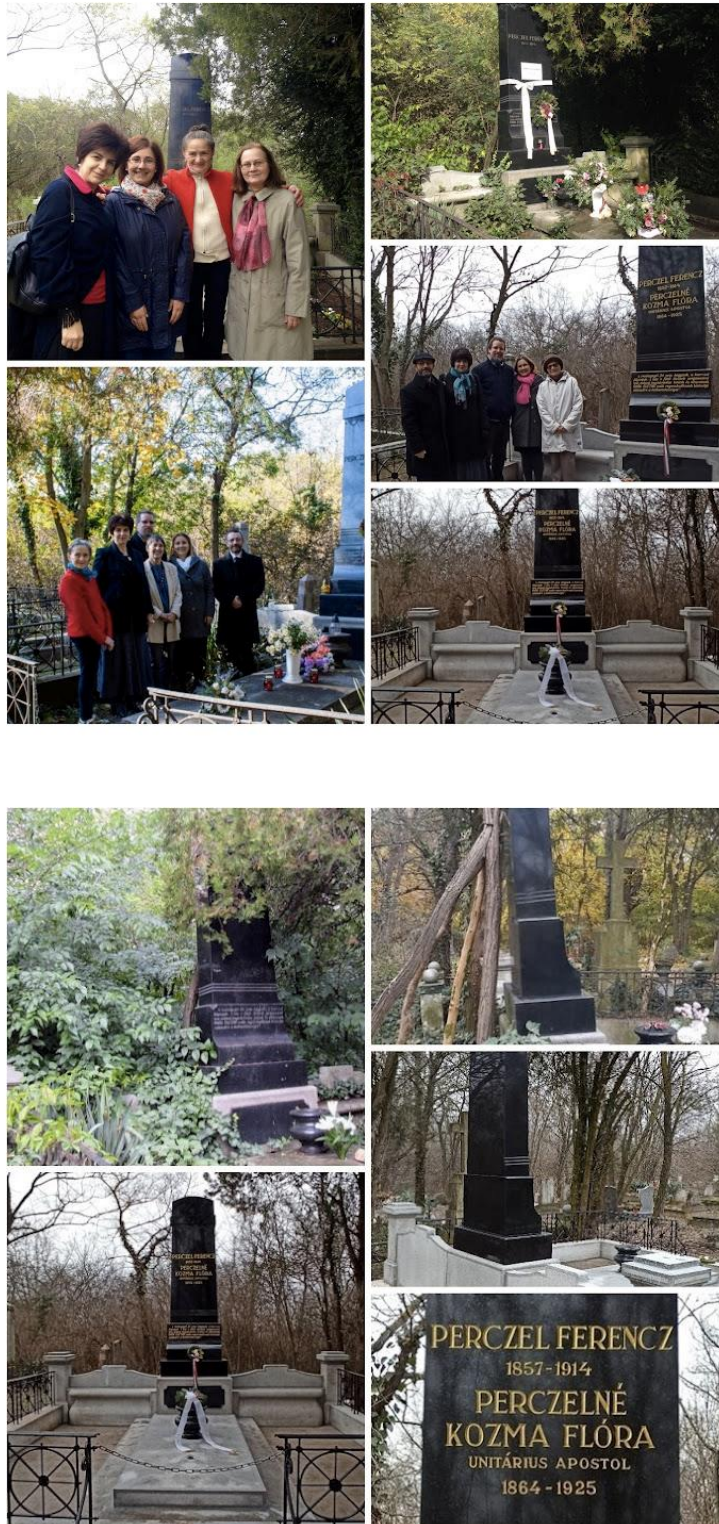
A Perczel Ferenc hamvak átszállításának pontos idejéről az Unitárius Közlöny egyik 1915-ös számából értesülhetünk magának Józán Miklósnak a tollából:

„Néhai Perczel Ferencnek hamvait kedden (június 22-én) - házassági évfordulóján (egyben özvegyének születésnapján) — szállítottuk ki kegyeletes szertartás keretében Baracskára (Fejérm.) az ottani ref. temetőbe, Perczelné Kozma Flóra édes apjának és anyjának tőszomszédságába. Ezen a második temetésen a család közelebbi tagjain kívül részt vett a községi intelligencia és a még otthonmaradt lakosság, részvétellel adózva Istenben boldogult barátunk hervadatlan emlékének. A síremlék művészi egyszerűsége mintegy jelképezi azt, aki ott lenn örök álmát alussza. A nemes oszlop arany betűi az örök életet prédikálják.”

Férje halálát követően Flórának meg kellett élnie a legnagyobb kint, amit anya megélhet, Judit lányának elvesztését 1919-ben. A lelki erejét azonban ez sem törte meg, a gyászidő letelte után még évekig tevékenykedett egyháza és embertársai szolgálatában. Végül tüdőgyulladásban hunyt el 1925. december 31-én itt Baracskán, az ősi kúriában, három lányától körülvéve. Később őket is ebbe a családi kriptába temették el a református egyház szertartása szerint : Flórát és Mártát 1945-ben, Olgát 1964-ben.

Kedves Flóra! Te hittél abban, hogy csak Egyetlen valóság létezik, melyben az élők és a holtak egyetlen szolidáris közösséget alkotnak. A holtak vigyáznak az élőkre, az élők emlékeznek a holtakra, ez a feladatuk. És amiben őszintén belülről hiszünk, az az igaz, a mi igazunk. Többek között ezt tanultam tőled, ezt igyekszem elmélyíteni magamban. Úgy érzem, hogy most egyetértően mosolyogsz rám/ránk egyetlen világunk másik oldaláról, hiszen nem haltál meg, élsz, s mint itt a földön, odaát is hirdeted az Úrnak dolgait.

Zomboriné dr. Pap Zsófia mozaikképei

Nyíredy Judit szavalata:

Perczel Flóra : Lenn és fenn

Lenn az utolsót hörgi a beteg,
A szeme beesett, az ajka kék-
Az esztendő is végsőt vonaglik –
Rémes ó év – ó szörnyű, szörnyű vég –

A szívben megdermed minden érzés,
A megtört szemben nincs-nincs a lélek,
Oly más az arca s mégis ugyanaz,
Amíg végsőt sóhajt ajkán az élet.

Az éjszaka csöndje oly nyomasztó,
Csupa néma sóhaj, hangtalan rém,
S künn a „danse macabre”-t járja a szél
Őrjöngve – vadul – ó év éjjelén.

S fenn száll a Lélek fénylő magasba,
Újjongva szárnyal föllebb és föllebb,
Ledobva minden földi salakot
Száll az égi fényhez mind közelebb.

Útjában kísérik mind a bolygók,
Sugárözönben fénylő csillagok,
S messze távolból biztatón intve
Napkeletnek csillaga ég, ragyog.

Száll-száll a Lélek ujjongva, némán –
Gyors szárnyal röpít a remény, a hit.
Mert nem halt meg: él – várja az Élet
Hogy hirdesse az Úrnak dolgait.

Halk melódiák szállnak a légben
Majd fölzúgnak az égi harsonák,
És zengő, hatalmas akkordokban
Hirdetik az Úrnak diadalát,

Megnyílik az Ég és fényözönben
Ott áll az Úr s mind-mind a holtak-
És kitárja karját a Megváltó:
„Jertek hozzám, ti megfáradottak!”

XX

Felkérem Léta Sándor tiszteletes urat, a budapesti Bartók Béla Unitárius Egyházközség lelkészét, köszöntőbeszédének megtartására! Utána meghallgatjuk a Bizakodjatok, jó az Úr című taizé-i ökumenikus éneket a baracskai Bello Sonos Kórus előadásában Ragóné Pap Ágnes vezényletével.

Léta Sándor köszöntőbeszéde:

Kedves Ünneplő és Emlékező Testvéreim!

Általában temetőbe nem ünnepelni jövünk, de ma ez egy ilyen különleges alkalom. Azért állunk meg e megújult sírhely mellett, hogy tiszteletünket fejezzük ki Perczelné Kozma Flóra emléke előtt, és egyben gondolunk azon nagyokra is, akik e sír körül nyugszanak, a Kozma és a Perczel családok őseire, akik nemzetünk és közösségeink meghatározó nagy személyiségei voltak.

E két nagy család leszármazottja Peczelné Kozma Flóra, aki egy ökumenikus lelkületű gondolkodó nő volt egy olyan korban, amikor a nőknek még nem adatott lehetőség a tanulásra. Ám ő önszorgalomból is képezte magát, és népe, nemzete szolgálatába állította tudását. Összekötő szerepet töltött be a különböző felekezetek, a család és a társadalom, a férfiak és a nők, a vidék és a város, a hagyomány és a modernizmus, a szegények és a tehetősebbek között.

Az én feladatomban lenne most bemutatni Perczelné Kozma Flórát, mint unitárius apostolt, és társadalmi gondolkodót.

A Bartók Béla Unitárius Egyházközségünk 2006-ban hozta létre a Nőegyletet, amelynek névadójaként Flóra asszonyt

választottuk kiemelkedő szerepe által is, hogy éltsük emlékét és felvállaljuk azokat a gondolatokat és tevékenységeket, amelyeket ő maga is hirdetett, korát megelőzve.

Különösen szeretném megköszönni Chehadé-Boér Judit programszervezőnek azt az áldozatos tevékenységét, amellyel felkarolta Flóra lelkeségét, feldolgozta munkásságát, életrajzát, Flóra szelleme által vezérelve minden cselekedetében.

A honlapon megtalálható Flóra minden írása, és amit róla írtak, ezért kérem, aki bővebben szeretne tájékozódni keresse fel a honlapunkat!

<http://missziohaz.hu/>

Az idő rövideje miatt, csak pár gondolatot szeretnék kiemelni. Hangsúlyozom, hogy Kozma Flóra felekezeti feletti apostoli, altruista küldetésgyakorlását az unitárius egyház, Jézus eszméinek és az egész emberiségnek a szolgálatában és keretén belül végezte és terjesztette.

Channing szelleméről tartott előadásában bizonyítja be leginkább, hogy nem volt felületes kutatója az unitárius vallásnak. „A protestánsizmus és unitarizmus” c. felolvasásában a két felfogás közti különbséget Istenről, Jézusról, a Szentlélekről és a Bibliáról írja le.

Nem jár azonban mindig az elméleti kérdések mezején, hanem igen gyakran a gyakorlati életre vonatkozó értékes gondolatait osztja meg. Például az „Unitárius nők világa” c. előadásában a nők fontos szerepét hangsúlyozza az egyházban, de különösképpen kitér a falusi papnék munkakörére, kiket őszintén irigyel szép hivatásukért.

Perczelné Kozma Flóra nemcsak vallásos kérdésekkel foglalkozott, korának minden szociális megmozdulása érdekelte. A gyermekvédelmi akció munkás tagja, a népművészet és a háziipar lelkes felkarolója.

Nem marad idegen tőle a Nő-kérdés sem. Komoly tárgyilagossággal bírálja azt a még ma is elterjedt nézetet, hogy az asszony ne okosodjék, hanem törődjék az ebéddel, mert így hirtelenében meg sem gondoljuk, hogy ezen az alapon állva,

milyen drága ebédeket eszünk, melynek valószínűleg a magyar és az egyháztársadalom adja meg elsősorban az árát. Női lelke finomságával érezte meg azonban, hogy nem szabad túlzásba esni a liberális eszmékkel, hanem Jézus zászlaja alatt kell kibontanunk a XX. század modern eszméit.

Róla el lehet mondani, hogy az egyedüli bibliás asszonyunk, ki nem érte be egész életében a Mártáskodással, hanem a jobb részt választva, Máriaként hallgatta Jézus eszméinek a hirdetőjét, az egyházat. Szelleme közöttünk él, feltámad újból, miként a Nők világa az Unitárius Közlönyben, hogy mutassa az utat, hirdesse a szeretetet, megértést és összetartást közöttünk. (Szánthó Luci,1935)

Előadásokat, felolvasó esteket tart nemcsak az unitáriusok kérésére, hanem más felekezetek meghívására is, az emberiséget szolgáló társadalmi célú egyesületek rendezvényein is.

Perczelné Kozma Flóra az 1901-ben megalakult budapesti Dávid Ferenc Egylet alelnökeként később társelnökeként, az 1902-ben elindított és Kolozsváron 2000-ben újra indított Nők Világa főmunkatársaként, az 1910-ben létrejött, majd hosszú kihagyás után 1992-ben Erdélyben újra élesztett, Unitárius Nők Országos Szövetségének (UNOSZ) budapesti elnökeként, valamint egy sor egyéb társadalmi és érdekvédő szervezet vezetőségi tagjaként, a felekezetközi és nemzetközi kapcsolatok elkötelezett híveként, fáradhatatlanul ontotta magából a nyilvános felolvasásra, a legkülönbözőbb egyházi vagy világi lapokban való közlésre valamint íróasztal fiókja számára szánt néha prófétai hevületű, máskor tudományos igényű, recenzió jellegű vagy bensőségesebb írásokat.

Ökumenikus, sőt egyetemes szemléletű unitáriusként, a magasrendű női értékek felmutatójaként, akiről ma is példát vehetnénk, akinek írásait útmutatóul használhatnánk, olyan életművet hagyott hátra, amit mindnyájan igyekszünk megbecsülni.

Hála és köszönet mindazoknak, akik most is tettek és ezután is tenni fognak emléke megőrzése érdekében, illetve példája követésére és népszerűsítésére.

Ottília és Judit, a két szervező, örömteli és hálás szívvel mond köszönetet a megjelenteknek és a Mindenhatónak.

Az ünnepségről készült fotók, hang- és videóösszeállítások:

Éger László Baracska Önkormányzat Kidoboló újság tízperces videója:

<https://www.facebook.com/100039561243309/videos/pcb.1392658808199109/2383147431851343>

FEOL (Fejér Vármegyei Hírportál) tudósítások: Zsohár Melinda és Nagy Zoltán Péter:

Ötperces videó

<http://www.totagas.hu/feol3/>

24 perces podcast (hanganyag)

<http://www.totagas.hu/podcast/Baracska-tudositas-Siremekavatas-HANGPODCAST.wav>

23 perces (videó)

<http://www.totagas.hu/podcast/Baracska-tudositas-Siremekavatas-VIDEOPODCAST.mp4>

NÖRI képek:

https://www.facebook.com/photo/?fbid=613858044116583&set=pcb.613861077449613&locale=hu_HU

Zombori Gyuri képei:

<https://e.pcloud.link/publink/show?code=kZsj0jZXanWgQsse7BwvYBeOoeDDRXM63eV>